

शिव गंगा हाइब्रिड सीड्स प्रा.लि.

राम भवन, सामने सुशीला भवन, बालसमन्द रोड़, हिसार-125001 (हरियाणा) / दूरभाष नं. 70159-27772

वटव की फसल के उत्पादन लਈ महुँची मिहारासां

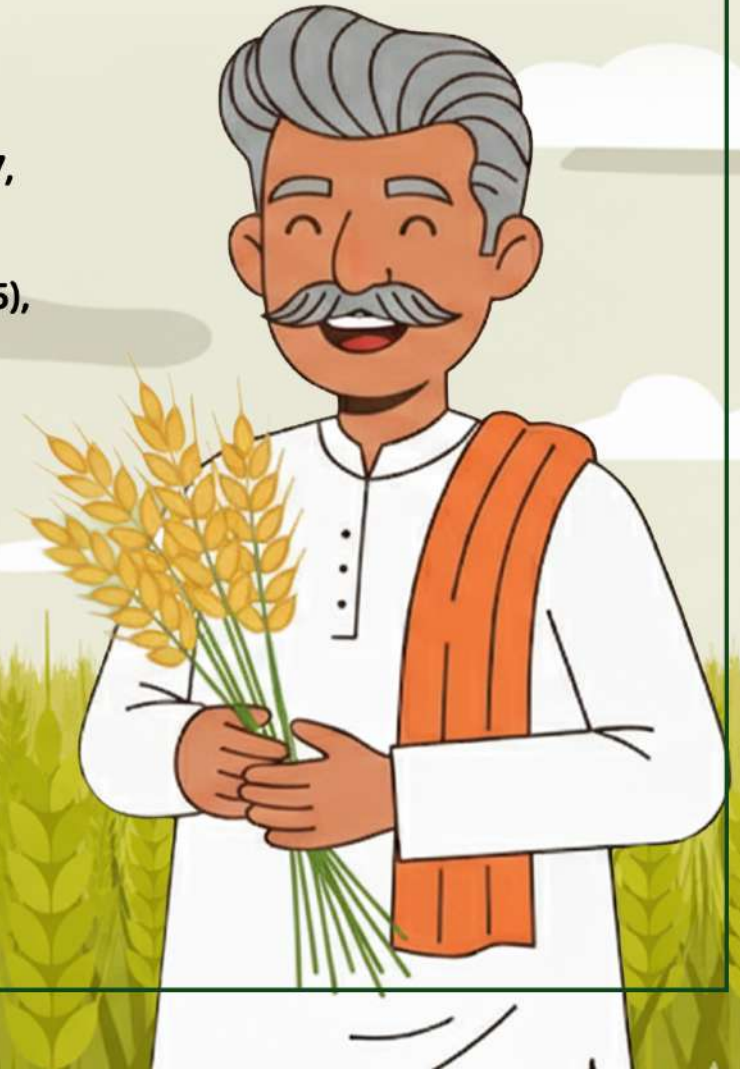
ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ:-

ਕਣਕ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਉਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੰਗੀ ਨਿਕਾਸੀ ਵਾਲੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਦੋਮਟ ਮਿੱਟੀ ਇਸਦੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਕੱਲਰ ਅਤੇ ਸੇਮ ਵਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਇਸਦੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੈਈ ਪਿੱਛੋਂ ਵਤਰ ਆਉਣ ਤੇ ਖੇਤ ਨੂੰ 3-4 ਵਾਰ ਵਾਹੇ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਲਗਾਓ। ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਝੋਨੇ-ਕਣਕ ਦੇ ਫਸਲ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ, ਕਣਕ ਨੂੰ ਜ਼ੀਰੇ ਟਿੱਲ ਡਰਿੱਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

किसमां :-

C-306, DBW-17, DBW-187, DBW-222, DBW-303, DBW-327, DBW-370,
DBW-371, DBW-372, DBWH-221, PBW-343, PBW-502, PBW-550,
PBW-725, PBW-826, PBW-872, UNNAT PBW-343, RAJ-1482, RAJ-3077,
RAJ-3765, WH-1309, WH-711, WH-1402, WH-1270, HD-2851, HD-2967,
HD-3086, HD-3385, HD-3386, NANDAN (HHW-09), UDAY-21 (HHW-65),
HH-3672 (HHW-06), TRITICUM-72 (HHW-12)

ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ :-

ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਬੀਜਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਈ 40 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬੀਜਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਈ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬਿਜਾਈ ਛਿੜਕਾਅ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਿਜਾਈ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 60 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ :-

ਸਿੰਚਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਜਾਈ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 15 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਰ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਲਈ, ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਰ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਜਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਪਮਾਨ 22°C ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੀਜ ਉਪਚਾਰ :-

ਬੀਜ ਨੂੰ ਕਾਰਬੈਂਡਾਜ਼ਿਮ (ਬਾਵਿਸਟਿਨ/ ਕਾਰਬੋਕਸਿਨ) 2 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਠੈਕਸਿਲ। ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (ਟੈਬੁਕੋਨਾਜ਼ੋਲ) ਅਤੇ ਫਾਸਪੋਟੀਕਾ ਅਜੈਟਕਾ ਨਾਲ ਉਪਚਾਰ ਕਰੋ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :-

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਕਣਕ ਨੂੰ ਬੀਜ ਅਤੇ ਖਾਦ ਡਰਿੱਲ ਨਾਲ ਬੀਜੋ। 20X5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਬੀਜ 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਬੀਜੋ। ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਪੈਂਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 4.00.000 ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਰ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਵਿੱਚ, ਸਿਆੜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 18 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਰੱਖੋ। ਝੋਨਾ-ਕਣਕ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਖੇਤ ਨੂੰ ਜ਼ੀਰੋ ਟਿੱਲ ਡਰਿੱਲ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਵਾਹੇ ਬਿਨਾਂ ਬਿਜਾਈ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੰਬਾਈਨ ਦੁਆਰਾ ਕਟਾਈ ਕੀਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਾਦ :-

ਫਾਸਫੋਰਸ, ਪੋਟਾਸ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਡਰਿੱਲ ਕਰੋ। ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਚਾਈ ਸਮੇਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੂਜੀ ਸਿੰਚਾਈ ਸਮੇਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ (ਕਿਲੋ/ਏਕੜ)			
	ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ	ਫਾਸਫੋਰਸ	ਪੋਟਾਸ਼
ਸਿੰਚਾਈ ਖੇਤਰ	60	24	12
ਗੈਰ-ਸਿੰਚਾਈ ਖੇਤਰ	12	6	-

ਖਾਦ (ਕਿਲੋ/ਏਕੜ)				
	ਯੂਰੀਆ	ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫੋਸਫੇਟ	ਮਿਊਰੇਟ ਆਫ਼ ਪੋਟਾਸ਼	ਜ਼ਿੰਕ ਸਲਫੇਟ
ਸਿੰਚਾਈ ਖੇਤਰ	130	150	20	10
ਗੈਰ-ਸਿੰਚਾਈ ਖੇਤਰ	26	40	-	-

ਸਿੰਚਾਈ :-

ਕਣਕ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 4-6 ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਲਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ 6 ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ 4 ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿੰਚਾਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ	ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਦਿਨ
ਦੇ	22, 85
ਤਿੰਨ	22, 65, 105
ਚਾਰ	22, 45, 85, 105
ਪੰਜ	22, 45, 65, 85, 105
ਛੇ	22, 45, 65, 85, 105, 120

ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ :-

ਕਣਕ ਵਿੱਚ ਤੰਗ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨਦੀਨਾਂ (ਗੁਲੀ ਡੰਡਾ, ਜੰਗਲੀ ਜਵੀ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ, 500 ਗ੍ਰਾਮ ਆਈਸੋਪ੍ਰੋਟਿਊਰੋਨ 75% ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਜਾਂ 160 ਗ੍ਰਾਮ ਕਲੋਡੀਨੋਟੋਪ 15% ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੂੰ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 35-45 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਪਰੇਅ ਕਰੋ। ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨਦੀਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਥੂ, ਕੰਢਈ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਪਾਲਕ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ, ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 30-35 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਟਸਲਫੂਰੇਨ (ਅਲਗ੍ਰਿਪ) @ 8 ਗ੍ਰਾਮ/ਏਕੜ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਕਣਕ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਦੀਨਾਂ (ਚੌੜੇ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪੱਤੇ) ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 35-45 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਟੋਟਲ (ਸਲਫੋਸਲਫੂਰਾਨ ਮੈਟਸਲਫੂਰਾਨ) 16 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਜਾਂ ਵੇਸਤਾ (ਕਲੋਡੀਨੋਟੋਪ-ਪ੍ਰੋਪਾਈਰਜੀਲ ਮੈਟਸਲਫੂਰਾਨ ਮਿਥਾਈਲ) 160 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰੋ। ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਲੈਟ ਫੈਨ ਨੇਜ਼ਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਉਸ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਰ ਜਾਂ ਮੱਕੀ ਨਾ ਉਗਾਓ ਜਿੱਥੇ ਟੋਟਲ ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ :-

ਦਸੰਬਰ, ਜਨਵਰੀ/ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਕਾਰਨ ਪੀਲੀ, ਭੂਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਕੁੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਰੋਧਕ ਕਿਸਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 800 ਗ੍ਰਾਮ ਮੈਨਕੋਜ਼ੇਬ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਿੱਚ 10-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਸਪਰੇਅ ਕਰੋ। ਕਣਕ ਵਿੱਚ, ਮੇਲਿਆ ਬਿਮਾਰੀ (ਨੈਮਾਟੋਡ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਫਸਲ ਪੀਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਧਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਲਾ ਵਰਗੇ ਗੁੱਛੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ, ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 13 ਕਿਲੋ ਕਾਰਬੇਫੁਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਿਓ। ਕਰਨਾਲ ਬੰਟ ਲਈ, ਵਾਲ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਟਿਲਟ (ਪ੍ਰੀਪੀਕੋਨਾਜ਼ੋਲ) 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰੋ।

ਨੋਟ :-

ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਫਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਫਸਲ/ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਰਫ਼ ਥੀਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੰਗਾ ਬਲਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

